

משפט וביטחון לאומי

לקט ידיעות

המכון למחקרי ביטחון לאומי
INSS

לקט ידיעות – יולי 2017

מנהלת התכנית: אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרייט ברוך

רכזת התכנית: עו"ד ענבר צדוק

צוות המחקר: שיר בוקרה, עומרי גור אפטר, ניצן דורנבוים,
רועי יעקובי, שירה ליפשיץ

♦ פרסומים ועדכונים

♦ 60 מילים

♦ ידיעות מתוך ישראל

♦ ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

♦ ידיעות בינלאומיות

פרסומים ועדכונים

לקראת תפיסה חדשה בתכנון היישובים הערביים — מפיקוח לפיתוח
ראסם חמאסי סוקר את סוגיית התכנון והבנייה ביישובים הערביים בישראל והשפעותיה על יחסי המדינה עם אזרחיה הערבים, וביניהם לבין האזרחים היהודים. לפיו, התפיסה השלטת בקרב האזרחים הערבים היא שהמדינה משתמשת בתכנון מרחבי ככלי שליטה ופיקוח על הגבלת הפיתוח המרחבי של היישובים הערביים, המוביל להצרת הזדמנויות פיתוח, ובכך מצמיח בנייה ללא היתר ותורם להפרת חוק שמובילה למתח בין המדינה לאזרחיה הערבים. תפיסת התכנון יצרה אי-אמון וחששות בקרב התושבים הערבים, ואלה תרמו להתחזקות השיח הלאומני המתחרה עם השיח האזרחי. כך סוגיית הריסת בתים ביישובים הערביים עוברת משאלה אזרחית לשאלה לאומית. מתח זה מביא למצב של יחסי עוינות בין יישובים יהודיים ליישובים ערביים שכנים, ובין קהילות יהודיות לערביות הגרות בסמיכות. לגישתו, דרושה חשיבה מערכתית אסטרטגית חדשה לגיבוש מדיניות מרחבית, כדי להרחיק מתחים ולתת מענה לצרכים הלגיטימיים המגוונים של הקהילות השונות (עדכון אסטרטגי, כרך 20, גיליון 2).

מסמך העקרונות של חמאס : הִתְחַפּוּז כּוּשִׁי עוֹרֹ וְנֶמֶר חֲבֵרָתָיו?

גלעד שר, לירן אופק, ואופיר וינטר סוקרים את 'מסמך העקרונות והמדיניות הכללית' שפרסם החמאס בחודש מאי, המציג את האידאולוגיה העדכנית של הארגון. לטענתם, המסמך נועד ליישב מתחים בין תפיסת עולמו המסורתית של הארגון, שגלומה באמנה משנת 1988, לבין האתגרים המעשיים שעומדים בפניהם כשליט ברצועת עזה במשך עשור ומטרתו למצב את החמאס כשחקן הנהגה לגיטימי בזירה הפלסטינית והבינלאומית. המסמך מדגיש את האוריינטציה הלאומית של הארגון על חשבון זו האסלאמית. כן מובעת בו נכונות להקמת מדינה פלסטינית בגבולות 67, אם כי רק כשלב ראשוני וללא הכרה בישראל וויתור על שיבת הפליטים. לדעת הכותבים, מבחינת ישראל אין במסמך חדש: חמאס מסרב להכיר בישראל, להניח את נשק "ההתנגדות" ולהשתלב בהסדר המבוסס על עקרונות שתי המדינות ([עדכון אסטרטגי, כרך 20, גיליון 2, יולי 2017](#)).

על פרשת דרכים : מדיניות ישראל כלפי כוח יוניפי"ל בלבנון

אסף אוריון מנתח את השינוי המסתמן בעמדת ישראל ביחס לכוחות יוניפי"ל בלבנון והתנהלותה בנושא. בהתבטאויות של בכירים בצה"ל לאחרונה הועלו דברי ביקורת חריגים בחריפותם כלפי יוניפי"ל בפומבי. הכותב מציין, כי מאז 2006 ממלא כוח יוניפי"ל בהצלחה את משימת הפחתת החיכוך בין צה"ל ללבנון באמצעות מנגנון התיאום והקישור, וכך תורם לשימור השקט ולמניעת התלקחויות. מצד שני, הוא נמנע בעקביות מלהתמודד עם ההפרה המשמעותית ביותר של החלטה 1701, שעליה הוא מופקד, והיא התבססותו הצבאית ופעילותו המתמשכת של חזבאללה באזור אחריותו. לגישתו, גם אם החליטה ישראל לפעול לצמצום סדר כוחות יוניפי"ל בלבנון, יש חשיבות לניהול שיח מקצועי וענייני בערוצים המתאימים עם מטה האו"ם והמדינות התורמות הידידותיות. התבטאויות פומביות חריפות אינן מקדמות את יעדיה של ישראל מול הזירה הצפונית ועם שותפיה בזירה הבינלאומית (12 ביולי, [מבט על](#)).

60 מילים

סמכות להקל בעונש או להעניק חנינה למי שהורשע בבית דין צבאי

סעיף 442 לחוק השיפוט הצבאי מעניק לרמטכ"ל, לגבי גזר דין של בית הדין הצבאי לערעורים, סמכות להקל בעונש, כולו או מקצתו, או להחליף עונש מאסר, כולו או חלקו, בעונש על תנאי. לפני מתן ההחלטה יש לעיין בחוות דעת של הפרקליט הצבאי הראשי וסטייה ממנה יש לנמק בכתב. בנוסף, לנשיא המדינה סמכות לתת חנינה, להקל בעונש ולהורות על מחיקת הרישום הפלילי.

חקיקה

חוק האזנת סתר (תיקון מס' 6) – הרחבת סמכות ההאזנה לעובדי מערכת הביטחון
ב-24 ביולי [התקבלה בקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק האזנת סתר \(תיקון מס' 6\) התשע"ז-2017](#). טרם התיקון, איפשר החוק לשר הביטחון וראש הממשלה להעניק היתר ל-15 יום, להאזנה לשיחות עובד מערכת הביטחון שהתנהלו במכשיר קשר אלחוטי או בטלפון סלולרי שניתן לו על ידי מעסיקו, לשם מניעה ואיתור דליפות מידע. התיקון מרחיב את תחולת החוק ומאפשר מתן היתר להאזנה לכל טלפון נייד, טלפון חכם, הודעות אי-מייל, מסרונים, הודעות הנשלחות באמצעות יישומונים להעברת מסרים מידיים או באמצעות רשתות חברתיות. מנגד, הוספו הוראות לפיהן יש ליידע את העובדים על אפשרות ההאזנה וכן חובה לצמצם את הפגיעה בפרטיות ככל הניתן (3 ביולי, [אתר הכנסת](#)).

חוק סמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באמצעות אתר אינטרנט
ב-17 ביולי, [אישרה מליאת הכנסת סופית בקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק סמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באמצעות אתר אינטרנט, התשע"ז-2017](#). החוק קובע לראשונה בחקיקה הסדר המחייב ספקי אינטרנט לחסום גישה לאתרי אינטרנט שבהם מתבצעות עבירות, או להורות לשירות איתור אינטרנט (מנועי חיפוש) להוריד את תוצאות החיפוש של אותם אתרים. כמו כן, החוק מאפשר אף מתן צו המורה על הסרת האתר משרת האינטרנט. עוד קובע החוק כי תחסם הגישה לאתרי אינטרנט שמתבצעות בהם עבירות מסוימות כמו הימורים בלתי חוקיים, פרסום תועבה המציג קטינים, פרסום מודעות זנות, מכירת סמים מסוכנים וסמי פיצוציה ואתרי אינטרנט של ארגוני טרור ואף יורדו תוצאות החיפוש של אותם אתרים. על-מנת שלא ייפגעו אתרים "תמימים" נוספו הוראות בעניין בחינה מאוזנת של מגוון שיקולים בטרם יינתן צו חסימה לאתרים. כן נקבע כי צו שכזה יוכל להינתן רק על-ידי שופט מחוזי ייעודי לעניין זה (17 ביולי, [אתר הכנסת](#)).

פסיקה

פסק הדין בערעור של אלאור אזריה

ב-30 ביולי [דחה בית הדין הצבאי לערעורים את ערעורו של אלאור אזריה וערעורה של התביעה והותיר על כנם את ההרשעה ואת עונש המאסר](#). ביה"ד דחה את טענת אזריה, לפיה סבר כי נשקפה סכנה מצד המחבל. הטענה נדחתה על בסיס התנהלותו של אזריה בזירה, אשר להערכת ביה"ד אינה מעידה כי אכן חש בסכנה ומאפיינת מטווח ולא זירת פיגוע. נקבע כי פעל מתוך נקמה ולא מתוך הגנה עצמית, זאת על בסיס עדותו של חברו ליחידה, לפיה אזריה טען בפניו כי המחבל דקר את חברו. בעוד שמצא כי עדות החבר מהימנה, הדגיש בית הדין כי עדותו של אזריה עצמו אינה אמינה וכי הוא שינה את גרסתו בהתאם לנסיבות. לפי ביה"ד, אזריה כלכל את צעדיו באופן מחושב ופעולת הירי בוצעה באופן מסודר ומושכל. ביה"ד דחה את טענות ההגנה בדבר אכיפה

בררנית. כן ציין כי אזריה לא נטל אחריות על מעשיו ולא הביע הרהור או פקפוק. לסיום, הדגיש ביה"ד כי שימוש שלא לצורך או מעבר למידה הנדרשת בנשק אסור ואינו מוסרי (30 ביולי, [ע/21,18/17 סמל אלאור אזריה נ' התובע הצבאי הראשי](#)).

העדר סמכות להתנות העברת גופותיהם של מחבלים אזרחי ישראל לקבורה בתנאים שונים ב-25 ביולי קיבל בג"ץ עתירה הנוגעת להחלטת משטרת ישראל לדרוש התחייבויות כתנאי להעברת גופותיהם של שלושת המפגעים שביצעו את מתקפת הטרור באזור הר הבית ב-14 ביולי. משטרת ישראל התנתה את העברת הגופות לידי הורי המפגעים בהסכמתם של אלו לתנאים שבהם ייערכו הלוויות, הכוללים הגבלות שונות, ביניהן לגבי מספר המשתתפים ושעת קיומן. ביהמ"ש קבע כי המדינה לא הצביעה על מקור סמכות מפורש המאפשר לה להחזיק בגופות כתנאי להסכמה על מתווה ההלוויות וכי לא ניתן להסתמך על הוראות כלליות המסמיכות את המשטרה לפעול לשמירת הסדר הציבורי (25 ביולי, [בג"ץ 5887/17 אחמד מוסא ג'בארין נ' משטרת ישראל](#)).

הריסת בתייהם של מחבלים יהודים

ב-4 ביולי דחה בג"ץ עתירה נגד החלטת שר הביטחון שלא להוציא צו הריסה או אטימה לבתייהם של רוצחיו של מוחמד אבו ח'דיר מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום). בית המשפט קבע כי כוחה של התקנה יפה הן ביחס למחבלים ערבים והן ביחס למחבלים יהודים, הכל בהתאם לנסיבות הזמן והמקום ולאמות המידה שנקבעו בפסיקה ביחס להפעלתה. עוד הדגיש, כי מדובר בכלי הרתעתי ולא ענישתי ויש לעשות בו שימוש מצומצם. עם זאת, נקבע כי במקרה הנדון אין להתערב בהחלטת שר הביטחון שלא להפעיל את סמכותו מכוח התקנה וזאת נוכח השיהוי הרב ממועד הרצח ועד פניית העותרים להפעלת הסמכות, שכן התכלית ההרתעתית מחייבת כי השימוש בתקנה ייעשה בסמוך ככל הניתן לאירוע הטרור. השופט הנדל הוסיף שאמנם מדיניות היוצרת הבחנה מוחלטת על בסיס דת או לאום פסולה, אולם התייחסות לקבוצת ייחוס היא שיקול רלוונטי כחלק מהתכלית ההרתעתית של הסעיף (4 ביולי, [בג"ץ 5376/16 אבו חדיר נ' שר הביטחון](#)).

תחולת העבירה של מתן שירות לארגון טרור לגבי שירותים שנותנים תושבי עזה לחמאס ב-4 ביולי קבע ביהמ"ש העליון ביחס לשני סוחרים, תושבי רצועת עזה, שמכרו סחורה בעלת מאפיינים אזרחיים (מצברים, כבלי חשמל וכיו"ב) לאנשי חמאס כי לא ניתן להרשיעם בעבירה של מתן שירות לארגון טרור, הקבועה בסעיף 23 לחוק המאבק בטרור. ביהמ"ש קבע כי, לאור השליטה של החמאס ברצועה, כמעט כל אזרח ברצועה יספק במהלך חייו "שירות" לגורמי השלטון ברצועה ויש להבחין זאת ממתן שירות לארגון טרור שפועל באופן מחתרתי. בנוסף, בהעמדה לדין של אזרחים ברצועת עזה על עבירות כאלו יש חשש לאכיפה אקראית ושרירותית לאור הקושי להעמיד לדין בישראל את כל העבריינים הפוטנציאליים. ביהמ"ש קבע כי אמות המידה שהותוו בהנחיית פרקליט המדינה, שנקבעה במהלך תקופת הדיונים, לגבי מדיניות ההעמדה לדין בעבירה זו משקפות את עיקר מבחני העזר הרלוונטיים. מבחני עזר נוספים הם: האם היה ה-"שירות" "חלק ממהלך העסקים הרגיל של הנאשם" וכן האם לנאשם הייתה כוונה מיוחדת לסייע לארגון הטרור לבצע מעשי טרור. במקרה של הסוחרים הנ"ל, יישום המבחנים

הוביל למסקנה כי השירות שסיפקו אינו מגבש את העבירה הנדונה (4 ביולי, [ע"פ 6434/15 מדינת ישראל נ' שביר, ע"פ 838/16 משרהאוי נ' מדינת ישראל](#)).

ההליך לשינוי השיוך הארגוני של אסירים ביטחוניים

ב-2 ביולי התקבל בחלקו על ידי ביהמ"ש העליון ערעור העוסק בנושא אסירים ביטחוניים וקביעת השיוך הארגוני שלהם. המערערים, אזרחי ישראל שהורשעו בעבירות ביטחוניות, ביקשו להסיר את "השיוך הארגוני" שלהם, זאת על מנת שיוכלו להיות משולבים במסלול של שיקום שאינו פתוח לאסירים ביטחוניים בעלי שיוך ארגוני. ביהמ"ש קבע כי ההליך הקבוע לפיו הסרת שיוך ארגוני נעשית אך ורק על בסיס חוות דעת של גורמי הביטחון אינו מספק וכי יש לאפשר לאסיר ביטחוני להוכיח בפני גורם מקצועי-טיפולי כי חל אצלו שינוי מהותי המצדיק את הסרת השיוך האמור. חוות דעתו של גורם זה תובא בפני הגורמים המוסמכים בשב"ס, ותישקל יחד עם מכלול השיקולים הנוספים, בטרם תתקבל החלטה (2 ביולי, [רע"ב 5754/15 מילאד חטיב נ' שירות בתי הסוהר](#)).

אי התערבות בהחלטה על פתיחה בחקירה פלילית בגין פציעה מירי צה"ל בגבול ישראל-לבנון
ב-18 ביולי דחה בג"ץ עתירה המבקשת לחייב את הפרקליט הצבאי הראשי להורות על פתיחה בחקירה פלילית בעניין נסיבות פציעה שהתרחשה במהלך הפגנה אלימה של מפגינים שצעדו מלבנון אל עבר הגבול עם ישראל. בית המשפט, מפי השופט אורי שהם, מצא כי ההחלטה שלא לפתוח בחקירה פלילית, שהתקבלה על ידי הפצ"ר, ואושרה על ידי פרקליט המדינה, התבססה על תחקיר מבצעי וראיות נוספות שהעלו כי הירי שבוצע על-ידי חיילי צה"ל, במסגרת הפרת הסדר הקשה והאלימה, היה מידתי ותאם את הוראות הפתיחה באש, המתיישבות עם הדין הישראלי וכללי המשפט הבינלאומי. משכך, אין הוא מבסס חשד בפלילים ואין הצדקה לחרוג מן הכלל, לפיו התערבות בשיקול הדעת בשאלת הפתיחה בחקירה פלילית תעשה בצמצום ובמקרים חריגים בלבד. בית המשפט אף קבע כי אין להחיל על המקרה את מדיניות החקירות שחלה באיו"ש לפיה תיפתח חקירה פלילית בכל מקרה בו נהרג אזרח מירי צה"ל, כיוון שמדובר בירי שבוצע בשטח לבנון, שאינו בשליטה ישראלית, בו התבצעו פעילויות עוינות וקרבות בעלי אופי לחימתי (18 ביולי, [בג"ץ 1971/15 מוניב רביע אלמסרי נ' הפרקליט הצבאי הראשי](#)).

שיקולים במתן אזרחות לתושבת קבע שנשואה לפלסטיני

ב-16 ביולי דחה בג"ץ את עתירתה של הודא גבארין, בדואית מאזור לקיה, בעלת מעמד של תושבת קבע בישראל, בעניין דחיית בקשתה לקבלת אזרחות ישראלית. בית המשפט קיבל את עמדת רשות האוכלוסין וההגירה, לפיה מרכז החיים של העותרת אינו בישראל. לעותרת יש זיקות לישראל, והיא מתגוררת בה באופן חלקי. אולם יש לה גם זיקות משמעותיות לשטחים, בהם היא שוהה עם בעלה, אבי ילדיה. נקבע, כי אין בתשלומי הקצבאות מהן נהנתה העותרת משום ראייה מכרעת לזכאותה לאזרחות, וכי אדם עשוי להיחשב תושב ישראל לצורך קבלת קצבה מהביטוח הלאומי ויחד עם זאת, לא תתקיים בו הדרישה של "מרכז חיים" בישראל כמובנה של דרישה זו לפי חוק האזרחות (16 ביולי, [בג"ץ 5894/16 הודא גבארין נ' רשות ההגירה והאוכלוסין](#)).

פסק דין נגד הרשות הפלסטינית בגין מעצרים ועינויים של חשודים כמשתפי פעולה

ב-16 ביולי פסק ביהמ"ש המחוזי בירושלים בעניין תביעות נזיקין נגד הרשות הפלסטינית. התובעים טענו כי נחשדו כמשתפי פעולה עם ישראל, נעצרו על ידי הרשות, נכלאו ועונו על ידי אנשיה ונגרמו להם נזקים בריאותיים ונפשיים. השופט משה זרורי קיבל את התביעות ברובן ומחק את חלקן. נפסק כי בעבירות ביטחוניות או עבירות שהרקע להן ביטחוני הרשות הפלסטינית נעדרת סמכות מעצר כנגד מי מבין "תושביה" ששיתפו פעולה עם מדינת ישראל, לאור הסכם הביניים בין ישראל לבין אש"פ שהעניק לישראל סמכות שיפוט בלעדית על עבירות ביטחוניות. מכאן, שהמעצר בלתי חוקי ונעשה ללא סמכות. לתובעים שהוכחו כי נעצרו באופן בלתי חוקי בעילה של שיתוף פעולה עם ישראל קיימת עילה אזרחית-נזיקית בגין כליאת שווא. בנוסף, קמה לתובעים עילת נזיקין שעניינה תקיפה נוכח הוכחת עינויים שעברו. לאור האמור, הנתבעת אחראית כלפי מרבית התובעים בעוולות של כליאת שווא ותקיפה. לבימ"ש בישראל נתונה הסמכות לדון בתביעות בעילות אלה שכן מדובר בתביעה אזרחית בעלת נפקויות ביטחוניות (16 ביולי, ת"א 5074-03 ע.ג. ואח' נ' הרשות הפלסטינית, [News1](#)).

ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

אונסק"ו מכריזה על חברון העתיקה כאתר מורשת בשטח פלסטיני

ב-7 ביולי [הכריזה](#) ועדת המורשת של אונסק"ו, ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם, על העיר העתיקה בחברון ומערת המכפלה כאתר מורשת מוגן בעל חשיבות בינלאומית מיוחדת בשטח פלסטיני והורתה על הכללת האתר ברשימת אתרים המצויים בסכנה. ההחלטה נתמכה על ידי גורמים פלסטיניים שטענו לקיומן של הפרות מצד ישראל במקום, ביניהן ונדלזים, נזק לרכוש והתנהלות המשפיעה על האותנטיות של האתר. זאת, למרות מאמץ דיפלומטי ישראלי ואמריקאי לסכלה. ביקורות רבות נשמעו מצד בכירים בממשל הישראלי בעניין ההחלטה, בין היתר, בשל העובדה כי היא אינה כוללת אזכור לקשר יהודי למקום. ביקורות נוספות נשמעו מצד בכירים אמריקאים, אשר טענו כי הוספת האתר, שלהערכתם לא נמצא תחת איום מיידי, לרשימה של האתרים המצויים בסכנה, חותרת תחת רצינות קביעותיה של הוועדה בעניינים כאלה (7 ביולי, [BBC](#)).

בית משפט קנדי אישר אכיפת פסק דין נגד איראן לפיצוי קורבנות טרור של החיזבאללה

ב-30 ביוני [דחה](#) בימ"ש לערעורים באונטריו שבקנדה בקשה של איראן ואיפשר לאכוף בקנדה פסק דין של בית משפט אמריקאי בו נקבע כי ממשלת איראן חבה פיצויים בסך 1.7 מיליארד דולר לקורבנות טרור אמריקאים. הפיצויים נפסקו בגין אחריותה של איראן לפעולות טרור שביצעו חמאס וחיזבאללה בישראל בשנים 1980-2002. ביהמ"ש קבע כי תחת החוק הקנדי איראן ונכסים איראניים אינם זכאים לחסינות מדינה. כן נקבע כי היעזרות בחקיקה במטרה להילחם בטרור היא מעשה ראוי, המוביל להרתעה של גורמים פוגעניים, מהווה תגובה הגיונית ומידתית להיותה של איראן תומכת של ארגוני טרור ועולה בקנה אחד עם המוסר הקנדי. התובעים,

קורבנות טרור אמריקאים, פתחו בהליכים למימוש נכסים של איראן בקנדה, כיוון שבארה"ב לא נותרו נכסים משמעותיים של ממשלת איראן, בעוד שבקנדה מחזיקה טהרן רכוש וחשבונות בנק רבים. ההליך בקנדה התאפשר בעקבות חוק שנחקק בקנדה ב-2012, המאפשר לקורבנות האמריקאים לתבוע כסף איראני מקנדה (4 ביולי, [Canada-USblog](#)).

בית הדין האירופי ביטל את החלטת הערכאה הראשונה להוציא את חמאס מרשימת הטרור ב-26 ביולי [ביטל בית הדין האירופי לצדק את החלטת הערכאה הקודמת להוציא את חמאס מרשימת אירגוני הטרור](#) של האיחוד האירופי, והחזיר את התיק אל הערכאה הקודמת לקבלת החלטה מחדש (26 ביולי, [Court of Justice of the European Union, Press Release](#)). [ילנה צ'צ'קו](#) מציינת כי בעוד שהערכאה הקודמת קבעה כי כדי להאריך הכרזה על ארגון טרור נדרש להתבסס על מידע אשר אושר על ידי רשות לאומית מוסמכת, קבע ביה"ד לצדק כי זה המצב רק לגבי הכרזות חדשות. לעומת זאת, בהארכה של הכרזה קיימת ניתן להסתמך גם על מידע ממקורות עצמאיים, היות שהזכות לתקוף את ההכרזה בפני בתי הדין מעניקה הגנה מספקת לישויות שנכללות ברשימה. משמעות ההחלטה מתן חופש רב יותר למועצת האיחוד האירופי להאריך הכרזות על ארגוני טרור בלי צורך לפנות לרשויות המדינתיות (26 ביולי, [Lawfare](#)).

איש חמאס הורשע באוסטריה על פעילות טרור בישראל
בית משפט באוסטריה דן פעיל חמאס למאסר עולם בגין גיוס פלסטינים בגדה המערבית לביצוע מתקפות טרור כנגד ישראלים. הפעיל, ששמו נאסר לפרסום, הנו פלסטיני שבעבר נידון למאסר עולם בישראל, ושוחרר ב-2011 כחלק מעסקת החזרת החטופים הישראלים. בהמשך, היגר לאוסטריה. בשנת 2016 יצר הפעיל קשר אינטרנטי עם שני תושבים בגדה המערבית וגייס אותם לביצוע מעשי טרור בירושלים, שלא יצאו לפועל, ולגיוסם של פעילים נוספים. גורמי ביטחון ישראלים איתרו את הפעיל והעבירו מודיעין לרשויות האוסטריות שהוביל למעצרו (31 ביולי, [Times of Israel](#)).

ידיעות בינלאומיות

דיני מלחמה

דוח של האו"ם מנתח את נתוני הנפגעים האזרחיים באפגניסטן במחצית הראשונה של 2017 ב-17 ביולי פרסמה משלחת הסיוע לאפגניסטן של האו"ם [דוח המסכם ומנתח את נתוני ההרוגים והנפגעים האזרחים כתוצאה מהלחימה באפגניסטן במהלך המחצית הראשונה של שנת 2017](#). על פי הדוח היו 5,243 נפגעים, מתוכם 1,662 הרוגים בתקופה זו. פעילות גורמים לא ממשלתיים, כולל באמצעות מתקני חבלה ופעולות טרור, גרמו ל-67% מכלל הנפגעים. 18% מהנפגעים נפגעו מפעילות של כוחות ממשלתיים ותומכים. שאר המקרים נגרמו במהלך קרבות בין הצדדים או מסיבות אחרות. הדוח מונה בנוסף את ההשלכות של לחימה קרקעית על האוכלוסייה האזרחית, מעבר לפציעות ומוות, כגון: עקירה של קהילות, משפחות ויחידים; נזק

לרכוש ; אובדן פרנסה ; הפחתת הנגישות לחינוך, טיפול רפואי וסיוע הומניטארי ועוד. בסופו, מונה הדוח המלצות עבור כל הצדדים המעורבים בלחימה באפגניסטן (27 ביולי, [Jurist](#)).

בית משפט אמריקאי אינו מוסמך לדון בתביעה אזרחית נגד ארה"ב בגין פגיעת מל"ט בתימן ב-30 ביוני [קבע ביהמ"ש לערעורים בווישינגטון](#) שסיכול ממוקד שביצעו כוחות אמריקאים בתימן בשנת 2012 אינו שפיט על פי דוקטרינת השאלה הפוליטית. התובעים, משפחות ההרוגים בסיכול הממוקד, טענו כי הקורבנות נהרגו כתוצאה מטעות של ארה"ב וביקשו הכרה באחריות מכוח חוק ה-Torture Victim Protection Act והדין הבינלאומי. ביהמ"ש דחה את התביעה בהתבסס על דוקטרינת השאלה הפוליטית, משום שעל מנת להכריע בה יש לבחון החלטות פוליטיות וצבאיות. שופטת המיעוט ביקרה את מדיניות הסיכולים הממוקדים של ארה"ב ואמרה כי על הקונגרס והממשל לקבוע נוהל ברור לסיכול ממוקד וכללים ברורים להטלת אחריות. **רוברט לאוב** מבקר את התחמקות בית המשפט מלדון במקרה, כיוון שחוק זה מתייחס מעצם טיבו לעניינים רגישים וצבאיים (3 ביולי, [Lawfare](#)).

קנדה תפצה ותתנצל בפני אסיר לשעבר בגואנטנמו ממשלת קנדה הגיעה לפשרה לפיה תפצה בסכום של 8 מיליון דולר של ארה"ב את עומר חדא'ר, אזרח קנדי, לאחר שנכלא במתקן המעצר בגואנטנמו כשהיה בן 15 בלבד והוחזק שם במשך 10 שנים בעקבות הרשעתו ברצח חייל אמריקאי ובאישומים נוספים. הממשלה אף פרסמה התנצלות רשמית על התפקיד שגורמים קנדיים מילאו בסבל שנגרם לו. בית המשפט העליון הקנדי קבע ב-2010 שגורמי מודיעין קנדים השיגו מחאדר ראיות תוך שימוש באמצעים חמורים במהלך חקירתו, כגון איסור שינה, והעבירו מידע זה לגורמים האמריקאים. עורכי דינו הגישו תביעה של 20 מיליון דולר בשל כליאת שווא ויחס לא הולם. במקביל, הגישה אלמנת החייל תביעה נגדו בבית משפט בארה"ב וזכתה ב-2015 בפסק דין על סך 134 מיליון דולר (4 ביולי, [The Guardian](#) ; 7 ביולי, [BBC](#)).

לחימה בטרור

החלטה של מועצת הביטחון בעניין לחימה בטרור ב-20 ביולי קיבלה מועצת הביטחון של האו"ם פה אחד את [החלטה 2368](#), מכוח פרק 7, המאשררת את מחויבותה להילחם בטרור. ההחלטה נועדה לחזק החלטות קודמות של המועצה להתמודד עם איומי טרור מתפתחים ולעודד ממשלות : לעדכן את אופני ניתוק זרימת הכספים לקבוצות טרור ; להגביל את תנועתן ; למנוע רכישת נשק על ידיהן ; ולהבטיח כי הסנקציות שהוטלו על ישויות שונות ייושמו במלואן. ההחלטה מפרטת את הסנקציות המוטלות כיום על המדינה האסלאמית, אל-קאעידה וקבוצות ואינדיבידואלים המעורבים המשויכים לארגונים אלו. ההחלטה אישרה החלטות שניתנו בעבר בנושא והביעה דאגה מכך שמדינות לא יישמו את אותן החלטות ונמנעו לדווח למועצה, כפי שנדרשו (20 ביולי, [UN](#)).

שופט בריטי דחה תביעה התוקפת תכנית ממשלתית ללחימה בטרור

ב-26 ביולי דחה שופט בריטי תביעה נגד תכנית ממשלתית בשם "Prevent" שהתפרסמה במסגרת מדיניות הלוחמה בטרור של ממשלת בריטניה. העותר, אקטיביסט מוסלמי, טען כי התכנית מפרה את זכותו לחופש הביטוי היות שהיא מחייבת אוניברסיטאות לעצור רדיקליזציה על ידי מניעה מדוברים מסוימים לדבר בפני סטודנטים. ביהמ"ש קבע שהאוניברסיטאות רשאיות להתעלם מדרישה זו במקרים מסוימים ולכן חופש הביטוי לא נפגע. התכנית, שמטרתה למנוע הפצת אידאולוגיה רדיקלית באמצעות האינטרנט והרצאות באוניברסיטאות, ספגה ביקורת רבה על כך שהיא מחזקת סטיגמות ומקדמת חוסר אמון בתוך קהילות, ובכך מובילה לתוצאה הפוכה (26 ליולי, [Reuters](#)).

מחלקת המדינה פרסמה את דוח הטרור לשנת 2016

מחלקת המדינה האמריקאית הגישה לקונגרס את [דוח](#) הטרור לשנת 2016, המעריך מגמות ואירועים בטרור הבינלאומי שהתרחשו בשנה זו. הדוח כולל, בין היתר, הערכות מדיניות; התייחסות לשיתופי פעולה בין מדינות למטרות מיגור טרור; ומידע על מדינות המספקות מימון לארגוני טרור שונים בעולם. על פי ממצאי הדוח, בשנת 2016 הייתה ירידה של כ-9% בכמות מתקפות הטרור ושל כ-13% בכמות הנרצחים מאירועי טרור, בהשוואה ל-2015. כן מצוין בדוח, כי בעוד שהתקיימו מתקפות טרור בכ-104 מדינות, רוב המתקפות מרוכזות באסיה ובמזרח התיכון. הדוח קובע כי ארגון המדינה האסלאמית היווה את איום הטרור המרכזי בשנת 2016. כן נאמר בדוח כי איראן היא המדינה המובילה בתמיכה בארגוני טרור, שהבולט בהם הוא החיזבאללה, אשר ממשיכים לאיים על בנות ברית ואינטרסים של ארה"ב, וזאת על אף הסנקציות שהטילה עליה ממשלת ארה"ב (19 ביולי, [State Department](#)).

קולומביה העניקה חנינה ללוחמי FARC נוספים

ב-11 ביולי חתם נשיא קולומביה על צו חנינה לכ-3,600 לוחמים מארגון ה-FARC. זהו הצו השלישי והאחרון עליו חתם הנשיא, כשבסה"כ מעל 7,000 לוחמים זכו לחנינה או שוחררו מהכלא. התהליך הוא חלק מהסכם שנחתם בין הארגון לממשלת קולומביה בשנת 2016, במסגרתו הסכים הארגון לוותר על מאבק מזוין בכדי להפוך למפלגה פוליטית. בהסכם נקבע כי כל המורדים שלא ביצעו פשעים חמורים יזכו בחנינה וחלק מרכזי ממנו עסק בשילובם מחדש בחיים האזרחיים. בחודש שעבר השלים ארגון FARC את תהליך פירוק הנשק שלו, עם העברת כלי הנשק הרשומים לאו"ם. מועצת הביטחון החליטה על הקמתו של כוח שיפעל במדינה מחודש ספטמבר ויפקח על יישום ההסכם. בעקבות הצלחת המו"מ מול ה-FARC גם קבוצת המורדים השנייה בקולומביה, ELN National Liberation Army, לוקחת חלק בשיחות שלום רשמיות עם הממשלה (11 ביולי, [BBC](#)).

משפט בינלאומי פלילי

החלטה בעניין דרום אפריקה על אי כיבוד צו המעצר שהוצא לנשיא סודן ב-6 ביולי [החליט](#) בית הדין הפלילי כי דרום אפריקה הפרה את התחייבויותיה בכך שלא כיבדה צו מעצר שהוציא בית הדין ולא עצרה את עומר אל-באשיר, נשיא סודן, בעת ששהה על אדמתה ב-2015. עם זאת נקבע כי המקרה לא יופנה לאסיפת המדינות החברות או למועצת הביטחון. בין היתר, התייחס בית הדין בהחלטתו לכך שדרום אפריקה היא המדינה הראשונה שפנתה וביקשה החלטה משפטית לגבי היקף התחייבויותיה לביצוע הדרישה למעצר של עומר אל-באשיר. כמו כן, בית הדין התרשם כי הפניה כזו לא תשפיע על שיתוף הפעולה של דרום אפריקה, מכיוון שבתי המשפט המקומיים של דרום אפריקה כבר מצאו כי הממשלה הפרה את התחייבויותיה לפי הדין הפנימי (6 ביולי, [ICC](#)).

ביהמ"ש בבריטניה קבע שאין בסיס להעמיד לדין את טוני בלייר על תוקפנות בית המשפט העליון בבריטניה דחה את הבקשה של גנרל עיראקי לשעבר, עבדול ווהד שאנאן אל ראבאט, להעמיד לדין את ראש הממשלה לשעבר, טוני בלייר, יחד עם שר החוץ לשעבר, ג'ק סטראוו, והתובע הכללי לשעבר, לורד גולדסמית', בעילה של פשע תוקפנות בעקבות הפלישה לעיראק בשנת 2003. בית המשפט דחה את הבקשה, תוך אימוץ העמדה שהוצגה בהליך על ידי התובע הכללי, ופסק כי פשע כזה אינו קיים בדין האנגלי, ולכן אין להליך סיכויי הצלחה כלשהם. (31 ביולי, [BBC](#)).

חשודים בהיעלמותו של המטוס המלזי יועמדו לדין בפני בית משפט הולנדי ב-5 ביולי הודיע צוות החקירה המשותף, שהוקם במטרה לחקור את נסיבות היעלמותו של המטוס המלזי, והורכב מנציגי אוסטרליה, בלגיה, מלזיה, הולנד ואוקראינה, כי הוחלט ליזום חקירה והעמדה לדין של החשודים באחריות למקרה בהולנד, אשר רוב ההרוגים היו אזרחיה. במקביל, כדי להקל על ההליכים, חתמו אוקראינה והולנד על אמנה בילטרלית לשיתוף פעולה משפטי ביניהן. מכוח האמנה ניתן יהיה להעמיד לדין בהולנד ביחס למקרי המוות של כל 298 הקורבנות, אזרחי 17 מדינות שונות. **אהרון מטה** מציין כי המקרה נמצא גם תחת בדיקת מקדמית של בית הדין הפלילי הבינלאומי. יש להניח שלהליכים בהולנד תהיה עדיפות מכוח עקרון המשלימות (17 ביולי, [Opinio Juris](#)).

זכויות אדם

בית הדין האירופי לזכויות אדם קבע שהטפה לאלימות אינה מוגנת על ידי חופש הביטוי ב-20 ביולי [אישר](#) ביה"ד האירופי לזכויות אדם את החלטת ביהמ"ש העליון של בלגיה, הקובעת כי סרטונים מקוונים המטיפים לאלימות אינם מוגנים על-ידי חופש הביטוי במסגרת האמנה האירופית לזכויות אדם. המדובר באמירות שפורסמו בסרטונים באינטרנט של אדם בשם פואד בלקסם, אזרח בלגי וראש ארגון רדיקלי שהוחרם על ידי המדינה, הפועל לגיוס לוחמים זרים ללחימה במזרח התיכון. בסרטונים התבטא בלקסם בצורה המסיתה לאפליה, שנאה ואלימות

כלפי מי שאינם מוסלמים. בלקסם טען כי אמירותיו חוסות תחת חופש הביטוי והדת. טענותיו נדחו לאור התוכן האלים של דבריו, שלקביעת ביה"ד, אינו עולה עם מטרותיה של הזכות לחופש הביטוי (20 ביולי, [VOA](#)).

איטליה חוקה חוק הקובע איסור פלילי על עינויים

ב-5 ביולי **איטליה חוק הקובע איסור פלילי על ביצוע עינויים**. החוק החדש מגדיר עינויים כ-"מעשה, יחיד או מתמשך, שגורם סבל וטראומה, באופן הפוגע בכבודו של אדם שנשללה ממנו חירותו" שנעשה ע"י גורם ציבורי או אדם שאחראי לרווחת הקורבן. מצד ימין של המפה הפוליטית באיטליה עלה חשש כי החוק יפגע בפעילות הצבא וכוחות הביטחון, מנגד, בצד השמאלי של המפה עולות טענות לפיהן החוק לא מגן מספיק מפני עינויים, היות שההגדרה המובאת בו לעינויים צרה מדי (7 ביולי, [Jurist](#)).

בית הדין האירופי לזכויות אדם אישר איסור על לבישת ניקאב בבלגיה

ב-11 ביולי **אשר בית הדין האירופי לזכויות אדם איסור על לבישת ניקאב במקומות ציבוריים בבלגיה**. ביה"ד דחה שתי עתירות שטענו כי האיסור מפר את סעיפים 8 (הזכות לפרטיות וחיי משפחה), 9 (חופש המחשבה, המצפון והדת), 10 (חופש הביטוי) ו-14 (איסור על אפליה) לאמנה האירופית לזכויות אדם. שתי העתירות נגעו לנשים שטענו כי הן לובשות ניקאב מרצון החופשי והרגישו שהאיסור על לבישתן מפלה אותן ללא כל סיבה לגיטימית. ביה"ד דחה את הטענה כי האיסור מפר את הזכות לחיים פרטיים, הקבועה באמנה, וקבע כי הוא מידתי ועולה בקנה אחד עם מטרותיה, היינו, קיומם של חיים משותפים המאפשרים הגנה על זכויות וחירויות (11 ביולי, [Jurist](#)).

נשק

הנשיא טראמפ אישר כי איראן עומדת בתנאי הסכם הגרעין

ב-17 ביולי **אשר הנשיא טראמפ כי איראן עומדת בתנאי הסכם הגרעין**. לפי חוק, על הממשל להודיע לקונגרס כל 90 יום אם איראן עומדת בהסכם. עם ההודעה בדבר האישור, עדכנו פקידי ממשל בדבר כוונתם להקשיח את אכיפת ההסכם, להטיל סנקציות על איראן על תמיכתה בטרור ופעילויות אחרות המערערות יציבות ולנהל משא ומתן עם שותפים אירופיים כדי לעצב אסטרטגיה רחבה יותר להגברת הלחץ על טהרן. לפי ההסכם, ארה"ב יכולה להעניש את איראן בגין פיתוח טילים בליסטיים או תמיכה בטרור, אך היא אינה יכולה להטיל עליה את אותן סנקציות שהוסרו, במסווה שונה. במקרה כזה, קיימת לאיראן הזכות להגיש ערעור לוועדה משותפת בטענה כי ארה"ב מפרה את ההסכם (17 ביולי, [NY Times](#)).

נחתמה אמנה של האו"ם האוסרת באופן גורף על נשק גרעיני

ב-7 ביולי **אמצו מדינות האו"ם אמנה האוסרת על נשק גרעיני ומשווה אותו לנשק השמדה המונית, כגון נשק כימי וביולוגי**. האמנה אוסרת על טווח רחב של פעולות הקשורות בנשק גרעיני

ביניהן פיתוח, בדיקה, יצור, רכישה והחזקה של נשק גרעיני או מכשירי נפץ גרעיניים אחרים, וכן שימוש בהם. האמנה אומצה לאחר ש-122 מהמדינות הצביעו בעד, ואילו רק אחת הצביעה נגד (הולנד) ואחת נמנעה (סינגפור). כל המדינות הגרעיניות והמצויות בבריתות גרעיניות התנגדו למשא ומתן ולא השתתפו בו. ארה"ב, צרפת ובריטניה שחררו הצהרה משותפת לפיה אין להן כוונה לחתום על האמנה או להיות צד לה בכל שלב שהוא. (7 ביולי, [UN](#)). **מת"י בולטון** סוקר את סעיפי האמנה ומנתח את משמעויותיה המרכזיות. לטענתו, האמנה מיועדת להוקיע את השימוש בנשק גרעיני ולהוביל לכך שמדינות שמחזיקות בו יהפכו למוקצות ומושא ללחץ על ידי מדינות אשר מתנגדות לנשק גרעיני, אך סיפקו עד כה הגנה דיפלומטית למדינות שהחזיקו בו (14 ביולי, [Just Security](#)).

בימ"ש בריטי קבע כי בריטניה יכולה להמשיך למכור נשק לסעודיה ב-10 ביולי [דחה](#) בית המשפט העליון הבריטי עתירה של ארגון הקמפיין כנגד עסקאות נשק (CAAT) כנגד החלטת ממשלת בריטניה להמשיך לספק אשדות יצוא נשק לערב הסעודית, על אף החשש ממניין ההרוגים הגובר בתימן בשנתיים האחרונות. החוק הבריטי קובע כי לא ניתן להעניק רישיון יצוא מקום בו יש סיכון ברור שהציוד ישמש להפרה חמורה של הדין ההומניטרי הבינלאומי. לאחר בחינת ראיות חסויות וקיום שימוע בדלתיים סגורות, קבע בית המשפט כי התנאי אינו מתקיים (10 ביולי, [The Guardian](#)). **לורה גרין ודיוויד האמר** מציינים כי, עד כה, פורשה דרישת ה-'הפרה החמורה' כמתייחסת לפשעי מלחמה והפרות חמורות של המשפט ההומניטרי, ואילו ייתכן שפסיקת בית המשפט רומזת כי מדובר במושג רחב יותר. באשר לקיומו של סיכון ברור, קבע ביהמ"ש שהחלטת הממשלה התבססה על בחינה מקיפה של המידע והחומרים הרלוונטיים ולכן אינה נגועה בכשלים להם טענו העותרים. הכותבים סבורים שהביטחון שמפגין ביהמ"ש ביכולת הערכת הסיכונים של הממשלה מערער את האפקטיביות של תנאי זה. לדעתם, המקרה מצביע על היעילות המוגבלת של אמנות סחר בנשק ועל הבעייתיות בחוסר הבהירות של ההגדרות הקבועות באמנות אלו (20 ביולי, [EJIL](#)).

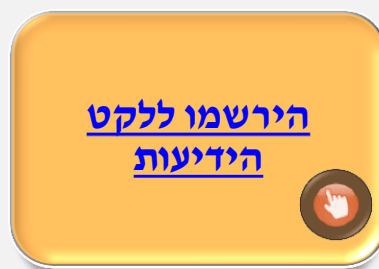
דיני סייבר

בית משפט קנדי הורה לגוגל לחסום גישה לאתר הפוגע בזכויות יוצרים בכל מנועי החיפוש שלה בית המשפט העליון של קנדה [אישר](#) את [הכרעתו](#) של בית המשפט לערעורים של קולומביה הבריטית, במסגרתו התבקשה גוגל להסיר מתוצאות החיפוש לינקים לאתר שתוכנו מנוגד לחוק הקנדי. המדובר בסכסוך שגוגל היא צד שלישי לו, ושמקורו בתביעה אזרחית בתחום הקניין הרוחני. הדיון התמקד באופי התרופה שיפסוק בית המשפט לנזק שנגרם כתוצאה מתוכן מקוון. **אנדרו וודס** סוקר שלוש אפשרויות שעמדו בפני בית המשפט: הסרת הגישה לחומר האסור מהדומיין הקנדי של גוגל; חסימת הגישה למשתמשים בתוך קנדה; או חסימת הגישה מכלל הדומיינים של גוגל ברחבי העולם. בית המשפט בחר באפשרות השלישית, שלהערכתו מגינה באופן המקסימלי על האינטרסים של הצד שביקש את הסרת התוכן (6 ביולי, [Lawfare](#)). **וודס** מעדכן כי בעקבות הכרעה זו הגישה גוגל תביעה לבית משפט בקליפורניה, בטענה כי הצו שהוצא מכוח

ההחלטה עומד בניגוד לסעיף הראשון לחוקה האמריקאית, הקובע את חופש הביטוי; פוגע בחוק הגינות התקשורת (Communications Decency Act), המגן על פלטפורמות מאחריות לתוכן שהן מפנות אליו; ופוגע בעקרון הריבונות של מדינות (27 ביולי, [Lawfare](#)).

ממשל טראמפ

אושר חוק המטיל סנקציות חדשות נגד רוסיה, צפון קוריאה ואיראן ב-28 ביולי העביר הקונגרס, בתמיכה נדירה ורחבה של שתי המפלגות הגדולות, [חוק המטיל סנקציות חדשות נגד רוסיה, צפון קוריאה ואיראן](#). הרוב שהושג מנע אפשרות של הטלת וטו נשיאותי על החוק ולפיכך הנשיא טראמפ נאלץ לחתום על החוק, הכולל אף הגבלה על יכולתו של הנשיא עצמו להסיר את הסנקציות. [בהצהרתו](#) בעת החתימה, הביע הנשיא טראמפ את מורת רוחו מהחוק. הוא הבהיר כי להערכתו החוק פגום, כולל מספר סעיפים שאינם חוקתיים ומקשה על גיבוש עסקאות שיועילו לארה"ב (2 באוגוסט, [New York Times](#); [Lawfare](#)).

ניתן למצוא אותנו ב:

© 2017 כל הזכויות שמורות

התכנית למשפט וביטחון לאומי,

INSS